

УДК 378.046-021.68:004

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi60.683>Одайник С. Ф.,
orcid.org/0000-0002-5675-0359

ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НМТ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Стаття містить інформацію щодо важливості ефективного управління якістю освіти, адже воно сприяє забезпеченню учнів високоякісною освітою, яка відповідає їхнім потребам і готує їх до успіху в майбутньому. Зазначено, що зусилля щодо управління якістю освіти мають бути зосереджені на визначенні чітких цілей і завдань, моніторингу прогресу в досягненні цих цілей, визначенні напрямків для поліпшення та впровадження стратегій щодо вирішення будь-яких питань, що можуть виникати. Зроблено акцент на тому, що на підвищення ефективності управління якістю освіти мають вплив результати стандартизованих тестів, зокрема національного мультипредметного тесту, адже вони вказують на рівень знань учнів з різних предметів і можуть бути орієнтиром для подальшого навчання та розвитку.

Визначено, що ефективне управління якістю освіти містить систематичну діяльність, що спрямована на поліпшення як освітнього процесу, так і його результатів, через проведення моніторингу, оцінювання, аналізу та вдосконалення. А підвищення ефективності управління якістю освіти є критично важливим для забезпечення відповідності освітніх результатів вимогам суспільства та окремих осіб.

Окреслено шляхи, що сприяють підвищенню якості освіти, зокрема відповідність змісту освіти сучасним вимогам суспільства та ринку праці з урахуванням індивідуальних потреб учнів; активне впровадження інноваційних підходів, що сприяють розвитку критичного мислення, творчості та самостійності учнів; надання можливостей для професійного розвитку вчителів, що дасть змогу їм ефективно використовувати нові методи та технології навчання; забезпечення комфортних та безпечних умов навчання для розвитку учнів.

Зроблено висновок, що національне мультипредметне тестування є важливим інструментом для оцінювання якості освіти та управління якістю освіти. Воно показує рівень знань випускників шкіл, які планують вступати до закладів вищої освіти. Результати тестування дають можливість виявити прогалини у знаннях та підготовці учнів, що спонукає до підвищення ефективності управління якістю освіти.

Ключові слова: національний мультипредметний тест, ефективність, результати, якість освіти, управління, залікові національні оцінки, академічна готовність, майстерність учнів, оцінювання якості, освітній процес, освіченість.

Постановлення проблеми. Питання управління якістю освіти було й залишається актуальним у сучасному світі, оскільки саме якість визначає рівень знань, навичок та культури в суспільстві і є ключовим у розвитку країни. Воно пов'язане із сукупністю систематичних процесів та заходів, що забезпечують надання освітніми закладами високоякісних послуг учням, а також містить упровадження стандартів, політик та процедур для поліпшення результатів викладання та навчання, задоволеності здобувачів освіти та загальної ефективності установи. Управління якістю в освіті також включає моніторинг, оцінювання та постійне вдосконалення освітніх програм і послуг для задоволення потреб учасників освітнього процесу та досягнення освітніх цілей.

Важливим у цьому питанні є й ефективне управління якістю. Воно може поліпшити рівень освіти, забезпечуючи громадянам необхідні знання для успішної

кар'єри та життя. Тому постійний моніторинг та удосконалення системи управління якістю освіти є важливим завданням для кожної країни.

Ефективність має вирішальне значення для забезпечення того, щоб учні отримували високоякісну освіту, яка відповідає їхнім потребам і готує їх до успіху в майбутньому. Відповідно зусилля щодо управління якістю освіти мають бути зосереджені на визначенні чітких цілей і завдань, моніторингу прогресу в досягненні цих цілей, визначенні напрямків для поліпшення та упровадження стратегій для вирішення будь-яких питань, що виникають.

Особливо важливими для підвищення ефективності управління якістю освіти для учня, школи та держави є результати стандартизованих тестів, зокрема національного мультипредметного тестування (НМТ). Вони вказують на рівень знань учня з різних предметів і можуть бути орієнтиром для подальшого навчання та розвитку. Отже, результати такого тестування можуть бути частково використані для оцінювання якості навчання в конкретних школах або регіонах, а також для розроблення програм підвищення якості освіти.

Аналіз досліджень. Проблеми якості освіти в різні аспектах і донині активно досліджуються вітчизняними вченими. Зокрема теоретичні засади якості освіти, її основні компоненти, критерії і показники якісного навчання окреслюють науковці І. Булах, С. Кретович, Т. Лукіна, О. Ляшенко, І. Макаренко, Л. Скорич, О. Рузанова, В. Сергієнко, О. Савченко, В. Темненков та ін. Про моніторинг якості освіти писали: Г. Єльнікова, В. Кальней, К. Крутій, О. Локшина, В. Лоханова, А. Майоров, О. Орлова, З. Рябова, В. Черепанов, С. Шишов та ін.

Тестуванню майбутніх фахівців на основі загальнодидактичних засад присвячено праці М. Андроса, А. Андреева, Д. Бодненка, І. Булаха, О. Жильцової, Л. Кухар, Є. Михайличева, В. Сергієнко, Г. Ткачук, М. Челишкової та ін.

Питанням доцільності впровадження комп'ютерного тестування присвятили свої праці як українські, так і зарубіжні науковці – Х. Айзенрайх, Т. Ан, Р. Васків, Дж. Гіканді, Н. Девіс, С. Джазіл, М. Захарчук, О. Колгатін, А. Коломієць, О. Литвиненко, Т. Лукіна, М. Малезик, Т. Марковська, Д. Морроу, Х. Нгуен, А. Опарін, Ш. Рахматіка, Р. Сівакумар, І. Сізіх, Т. Сіткар, В. Фетісов, К. Фірдаус, Н. Хілько, П. Чаяні та ін.

У наукових працях вищеокреслених дослідників певною мірою розкрито різні аспекти якості освіти та важливість використання комп'ютерних тестів для оцінювання навчальних досягнень здобувачів світи, проте питання значення результатів національного мультипредметного тестування для підвищення ефективності управління якістю освіти наразі є нагальним і потребує додаткового розгляду.

Мета статті полягає в обґрунтуванні значення результатів національного мультипредметного тестування для підвищення ефективності управління якістю освіти.

Викладення основного матеріалу. Ефективне управління якістю освіти містить систематичну діяльність, спрямовану на поліпшення освітнього процесу та його результатів, через проведення моніторингу, оцінювання, аналізування та вдосконалення. А підвищення ефективності управління якістю освіти є критично важливим для забезпечення відповідності освітніх результатів вимогам суспільства та окремих осіб.

До основних аспектів підвищення ефективності управління якістю освіти відносять:

- потребу встановити конкретні показники, за якими можна оцінювати якість освіти на різних рівнях (знання, уміння, навички, компетентності);
- регулярний моніторинг та оцінювання освітнього процесу, що дає можливість виявити проблеми та вчасно реагувати на них;
- аналізування отриманих даних для визначення сильних і слабких сторін освітнього процесу;

- потребу на основі аналізу результатів моніторингу та оцінювання розробити конкретні заходи для поліпшення якості освіти (наприклад, підвищення кваліфікації викладачів, оновлення навчальних програм, поліпшення матеріально-технічної бази);
- важливість забезпечити зворотний зв'язок між усіма учасниками освітнього процесу та залучати їх до процесу управління якістю освіти;
- доцільність формування в усіх учасників освітнього процесу усвідомлення важливості якості освіти та прагнення до її постійного поліпшення [3, с. 24].

Серед напрямків сприяння підвищенню якості освіти варто назвати такі: відповідність змісту освіти сучасним вимогам суспільства та ринку праці з урахуванням індивідуальних потреб учнів; активне впровадження інноваційних підходів, що сприяють розвитку критичного мислення, творчості та самостійності учнів; надання можливостей для професійного розвитку вчителів, що дасть змогу їм ефективно використовувати нові методи та технології навчання; забезпечення комфортних та безпечних умов навчання й розвитку учнів [2].

Отже, ефективне управління якістю освіти є постійним процесом, який вимагає системного підходу, залучення всіх зацікавлених сторін та постійного прагнення до поліпшення.

Важливим інструментом для оцінювання якості освіти та подальшого ефективного її управління є національний мультипредметний тест. Він показує рівень знань випускників шкіл, які планують вступати до закладів вищої освіти. НМТ в Україні, відомий як ЗНО (зовнішнє незалежне оцінювання), – це стандартизоване тестування, яке складають випускники, що планують вступати до закладу вищої освіти. Воно охоплює низку предметів.

Цей комп'ютеризований іспит замінив ЗНО 2022 року через воєнні дії і є основним інструментом для доступу до вищої освіти в Україні. Він дає змогу абітурієнтам скласти кілька предметів в один день, що спрощує процес вступу та зменшує стрес. А однією з ключових особливостей тестування є те, що воно проводиться на комп'ютері, і це сприяє швидкому обробленню результатів та дає можливість більш об'єктивно оцінювати успішність учнів [6; 8].

НМТ дає змогу комплексно виміряти академічну майстерність учнів. Зазвичай використовується для освітніх та оціночних цілей, щоб оцінити розуміння учнями кількох предметів одночасно [4]. Ключові особливості такого тестування можуть включати широкий спектр предметних галузей, як-от математика, природничі науки, мовні, мистецтва та суспільствознавство, а також питання з вибором однієї правильної відповіді або есе для перевірки різних навичок та рівнів знань. Також тест розробляється відповідно до освітніх стандартів і вимог навчальної програми, щоб забезпечити перевірку учнів із відповідних і важливих навчальних цілей. Він допомагає забезпечити більш об'єктивне оцінювання знань, ніж традиційні методи, що базуються на суб'єктивному оцінюванні і дає можливість порівнювати результати учнів з різних шкіл та регіонів, що є важливим для виявлення проблем у системі освіти та їх вирішення. А будучи обов'язковим для вступу до закладів вищої освіти, сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання та поліпшенню їхньої підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Зрештою НМТ має на меті забезпечити цілісну оцінку академічних здібностей учнів з різних предметів.

Загалом НМТ в Україні відіграє вирішальну роль у визначенні академічної готовності учнів до навчання в закладі вищої освіти та є важливим чинником у процесі вступу.

Отже, НМТ є важливим інструментом для забезпечення якості освіти в Україні, який допомагає оцінити знання, відібрати кращих студентів та сприяти підвищенню загального рівня освіти. А результати тестування можуть виявити прогалини у знаннях та підготовці учнів, що спонукає до поліпшення освітнього процесу.

Стандартизоване тестування розробляється відповідно до вимог освітніх стандартів Європейського Союзу, забезпечуючи підготовку учнів до вступу до закладів вищої освіти як в Україні, так і за кордоном.

Характеристики тестування можуть відрізнятися залежно від країни або освітньої системи, в якій він проводиться. Як правило, такі тести розроблені для оцінювання розуміння та знань учнів з кількох предметів, як-от математика, мови, мистецтво, природничі та суспільствознавчі науки.

Вони можуть мати деякі спільні риси, зокрема:

1. Комплексне охоплення: тестування зазвичай охоплює широкий спектр предметів для оцінювання загальних академічних здібностей учнів та їхньої готовності до подальшої освіти або працевлаштування.

2. Стандартизований формат: тестування зазвичай проводиться у стандартизованому форматі, щоб забезпечити справедливість та узгодженість в оцінюванні та результативності.

3. Запитання з вибором однієї правильної відповіді: багато національних тестів використовують питання з вибором однієї правильної відповіді для швидкого та ефективного оцінювання знань учнів із різних предметів.

4. Часові розділи: тестування може мати часові розділи для оцінювання здатності учнів ефективно працювати під тиском та ефективно керувати своїм часом.

5. Система оцінювання: тестування часто має систему оцінювання, яка ранжує учнів на основі їхньої успішності порівняно з їхніми однолітками, забезпечуючи міру академічних досягнень [5].

Варто зауважити, що специфічні особливості національного тестування можуть значно відрізнятися залежно від освітніх пріоритетів та цілей країни чи закладу, що впроваджує тест.

Результати НМТ мають позитивний і негативний вплив на якість освіти. Серед позитивних ключових аспектів такого впливу є:

- виявлення прогалин у знаннях. НМТ допомагає визначити, які предмети та теми потребують більшої уваги в освітньому процесі;

- підготовка до вищої освіти. Результати НМТ використовуються для вступу до закладів вищої освіти, що стимулює учнів до більш глибокого вивчення предметів;

- оцінювання якості освіти на різних рівнях: Порівняння результатів НМТ із різних регіонів або типів шкіл може виявити відмінності в якості освіти та спонукати до змін;

- зворотний зв'язок для вчителів. Результати тестування можуть бути використані вчителями для аналізу ефективності своїх методик викладання та корегування навчальних програм.

- Негативний вплив або обмеження:

- орієнтація на тестування, а не на всебічний розвиток. НМТ може сприяти переорієнтації освітнього процесу на підготовку до тестування, а не на розвиток критичного мислення та інших важливих навичок;

- не враховує інші важливі аспекти освіти. НМТ не оцінює такі важливі чинники, як емоційний інтелект, соціальні навички та креативність, які також є частиною якісної освіти;

- можливі маніпуляції та спотворення результатів: Існують випадки, коли результати НМТ можуть бути не зовсім об'єктивними через різні обставини – наприклад, нерівний доступ до якісної освіти або психологічний вплив стресу;

- не охоплює всіх випускників. Не всі випускники беруть участь у НМТ, що ускладнює оцінювання якості освіти в загальному національному масштабі [7].

Отже, результати національного мультипредметного тестування мають важливе значення для оцінювання якості освіти, оскільки дають змогу виявити навчальні досягнення випускників, визначити рівень їхньої підготовки та виявити проблемні

сфери, що потребують поліпшення. Також вони дають змогу виявляти проблеми, упроваджувати необхідні зміни, забезпечувати більш ефективний та справедливий освітній процес для всіх учнів, позитивно впливати на ухвалення управлінських рішень.

Керівникам закладів загальної середньої освіти важливо враховувати результати національного мультипредметного тестування, що склали здобувачі освіти, які навчалися в їхній школі. Це дасть можливість знайти управлінські підходи для поліпшення освітнього процесу. Вони допоможуть учителям та адміністрації виявити сильні та слабкі сторони освітнього процесу, визначити ефективність навчання та розвинути стратегії подальшого вдосконалення.

Для підвищення ефективності управління якістю освіти варто враховувати те, що результати НМТ є частиною системи моніторингу якості освіти, дають змогу відстежувати зміни та тенденції в знаннях учнів на різних рівнях та в різних регіонах. Ці результати можуть бути частково використані для:

- оцінювання ефективності навчальних програм та методик, а також для виявлення потреб перегляду навчальних планів та програм;
- виявлення потреб учителів у підвищенні кваліфікації та наданні їм цілеспрямованої підтримки [1].

Також аналіз результатів НМТ дає можливість виявити слабкі місця в знаннях учнів із певних предметів або тем, що допомагає вчителям та освітнім установам зосередитися на поліпшенні викладання цих конкретних предметів, може допомогти виявити індивідуальні потреби учнів та забезпечити їм більш індивідуалізований підхід до навчання.

У закладах загальної середньої освіти на основі аналізу результатів НМТ також можна розробити та впровадити цільові програми підтримки для учнів і вчителів у тих галузях, де спостерігаються низькі показники.

Отже, адміністрації закладу освіти важливо враховувати результати НМТ, щоб виявити сильні та слабкі сторони освітнього процесу, визначити напрямки ефективності навчання та розвинути стратегії подальшого вдосконалення.

Висновки. Ефективність управління якістю загальної середньої освіти можна оцінити за допомогою різних показників, як-от успішність учнів у стандартизованому тестуванні, рівень випуску, відгуки вчителів, батьків та учнів, а також загальна репутація школи в громаді. Для поліпшення якості освіти важливо зосередитися на розробленні навчальних програм, підготовці вчителів, інфраструктурі та ресурсах, службах підтримки учнів та залученні громади. Постійний моніторинг та оцінювання цих чинників можуть допомогти у визначенні напрямків поліпшення якості освіти в закладі.

Також співпраця між учителями, адміністрацією, учнями та батьками є важливою для створення сприятливого та підтримуючого навчального середовища. Мають бути запроваджені механізми оцінювання та зворотного зв'язку, щоб забезпечити поліпшення якості освіти. Зрештою ефективне управління якістю освіти призводить до кращих результатів для учнів і налаштовує їх на успіх.

Національне мультипредметне тестування є важливим інструментом для оцінювання якості освіти, але воно не є єдиним показником. Для забезпечення якісної освіти потрібно враховувати широкий спектр чинників, зокрема психологічний клімат у школі, співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу та розвиток ключових компетентностей учнів. Важливо пам'ятати, що якість освіти – це не лише результат тестування, а й процес, який забезпечує всебічний розвиток особистості.

Подальші дослідження варто проводити у векторах, пов'язаних із підвищенням ефективності управління якістю освіти у сферах співпраці між учасниками освітнього процесу та всебічного розвитку особистості здобувача освіти.

Список використаних джерел:

1. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти / М. В. Бобровський, С. І. Горбачов, О. О. Заплотинська, О. О. Ліннік. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Державна служба якості освіти, 2021. 350 с. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SOE_SURGe.pdf
2. Андрос М. Є. Якість чи кількість: оцінювання здобутих компетентностей під час змішаного навчання. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 99–111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735173>
3. Лукіна Т. О. Управління якістю загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2020. 230 с.
4. Мелешко І. Сучасні методи оцінювання знань, комп'ютерне тестування. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1021>
5. Моніторинг якості освіти: світовий досвід та українські перспективи: посібник / під заг. ред. О. І. Локшиної. Київ : «К.І.С.», 2019. 128 с.
6. Основне про національний мультипредметний тест. Український центр оцінювання якості освіти : вебсайт. URL: <https://testportal.gov.ua/osnovne-pro-nmt>
7. Тестові технології оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи : монографія / [О. І. Ляшенко та ін.]; за ред. О. І. Ляшенка, Ю. О. Жука. Київ: Педагогічна думка, 2014. 200 с.
8. Фетісов В. С. Комп'ютерні технології в тестуванні : навч.-метод. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. 140 с.

References:

1. Bobrovskiy, M. V., Horbachov, S. I., Zaplotynska, O. O., & Linnik, O. O. (Eds.). (2021). Abetka dlia dyrektora. Rekomendatsii do pobudovy vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladi zahalnoi serednoi osvity [Alphabet for the Director. Recommendations for building an internal system for ensuring the quality of education in a general secondary education institution]. Kyiv. Retrieved from https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SOE_SURGe.pdf [in Ukrainian].
2. Andros, M. Ye. (2023). Yakist chy kilkist: otsiniuvannia zdobutykh kompetentnostei pid chas zmishanoho navchannia [Quality or quantity: assessment of acquired competencies during blended learning]. *Formuvannia kompetentnostei obdarovanoi osobystosti v systemi pozashkilnoi ta vyshchoi osvity*, 1, 99-111. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735173> [in Ukrainian].
3. Lukina, T. O. (2020). Upravlinnia yakistiu zahalnoi serednoi osvity [Quality management of general secondary education]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Meleshko, I. Suchasni metody otsiniuvannia znan, kompiuterne testuvannia [Modern methods of knowledge assessment, computer testing]. Retrieved from <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1021> [in Ukrainian].
5. Lokshyna, O. I. (2019). Monitorynh yakosti osvity: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy [Monitoring the quality of education: world experience and Ukrainian prospects]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Osnovne pro natsionalnyi multypredmetnyi test [Basics about the national multi-subject test]. *Ukrainian Center for Education Quality Assessment: website*. Retrieved from <https://testportal.gov.ua/osnovne-pro-nmt> [in Ukrainian].
7. Liashenko, O. I. & Zhuk, Yu. O. (Eds.). (2014). Testovi tekhnolohii otsiniuvannia kliuchovykh i predmetnykh kompetentnostei uchniv osnovnoi i starshoi shkoly [Test technologies for assessing key and subject competencies of primary and high school students]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Fetisov, V. S. (2011). Kompiuterni tekhnolohii v testuvanni [Computer technologies in testing]. Nizhyn [in Ukrainian].

Odainyk S. F.,

orcid.org/0000-0002-5675-0359

THE SIGNIFICANCE OF NMT RESULTS FOR ENHANCING THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION QUALITY MANAGEMENT

The article contains information on the importance of effective education quality management, as it contributes to providing students with high-quality education that meets their needs and prepares them for success in the future. It is noted that efforts to manage educational quality should focus on defining clear goals and objectives, monitoring progress in achieving these goals, identifying areas for improvement, and implementing strategies to address any problems that may arise. It is emphasized that the results of standardized tests, in particular the national multi-subject test, have an impact on improving the efficiency of education quality management, as they indicate the level of students' knowledge in various subjects and can serve as a guide for further learning and development.

It is determined that effective education quality management includes systematic activities aimed at improving both the educational process and its results through monitoring, evaluation, analysis and improvement. And increasing the effectiveness of education quality management is critically important for ensuring that educational results meet the requirements of society and individuals.

Ways are outlined that contribute to improving the quality of education: compliance of the content of education with modern requirements of society and the labor market, taking into account the individual needs of students; active implementation of innovative approaches that contribute to the development of critical thinking, creativity and independence of students; providing opportunities for professional development of teachers, which will allow them to effectively use new teaching methods and technologies; ensuring comfortable and safe learning conditions for the development of students

It is concluded that an important tool for assessing the quality of education and its further effective management is the national multi-subject test. It shows the level of knowledge of school graduates and affects their further path in higher education institutions. And the test results make it possible to identify gaps in the knowledge and preparation of students, which encourages improving the effectiveness of education quality management.

Key words: national multi-subject test, effectiveness, results, quality of education, management, national credit assessments, academic readiness, student skills, quality assessment, educational process, education.

Дата надходження статті: 03.11.2025 р.

Прийнято до публікації: 10.11.2025 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Примакова В. В.

УДК 373.5.091.1:005.6:005.7

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi60.684>

Олійник В. Ц.;

orcid.org/0009-0005-6772-6812

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти застосування системного підходу в управлінні якістю освіти на рівні закладу загальної середньої освіти. Розкрито сутність категорій «система» та «система управління якістю», визначено ключові ознаки – цілісність, ієрархічність, динамічність і наявність зворотного зв'язку. Особливу увагу приділено ролі керівника як координатора взаємодії елементів системи. Зазначено, що ефективність управління залежить від здатності керівника аналізувати внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на якість освіти, забезпечувати узгодженість

© Олійник В. Ц.